

بسم الله الرحمن الرحيم

رابطه ایمان و باورهای مذهبی با میزان مد و پوشش زنان ایرانی

نهمین جشنواره رشد

استاد: خانم صفرزاده

شرکت کنندگان

فاطمه سروش

سحر رضایی

طاهره طریقی

مدرسه علمیه فاطمیه محلات

چکیده

خداوند متعال انسان را موجودی مرکب از جسم و روح آفرید. این ترکیب ، برای رستگاری نیازمند برنامه کاملی است که بتواند تمام نیازهای مادی و معنوی او را تأمین کند. گسترش تکنولوژی در جهان جسم و ماده، اسباب ظاهری آسایش انسان را فراهم کرده است؛ اما با این وجود انسان انگونه که نیاز است طعم خوش بختی و آسایش را نچشیده و همواره به سبب ضعف ایمان به بسیاری از مشکلات مبتلا است. به رایج شدن شیوه ای از زینت در ابعاد مختلف زندگی مد گفته شده مانند طرز لباس پوشیدن، آرایش کردن، هرجا حرف از زیبایی و زیبایی شناختی باشد پای مد درمیان است. ولی در این میان زنان بیش از دیگران به مد و مدگرایی اهمیت می دهند. علاوه بر زیرساخت های فرهنگی و اجتماعی عوامل و انگیزه های مختلفی همچون تنوع طلبی و نوگرایی، همانند سازی و رقابت، تشخیص طلبی برای همسو شدن فرد با مدگرایی وجود دارد. مدگرایی و ناهنجاری های پوشش به طور افراطی و خارج از چارچوب های عرف جامعه نکوهش شده است زیرا آن را در شان انسان های فرهیخته و با کمالات نمی داند، و نه تنها سودی عاید فرد نمی شود بلکه آسیب های فراوان جسمی، روحی و روانی مانند احساس ناکامی، جمع گریزی، اضطراب و اختلال در حس زیبایی شناختی را برای فرد به ارمغان می آورد. گردآوری اطلاعات این پژوهش به صورت میدانی با جمع آوری پرسشنامه بین طلاب ودانشجویان و کتابخانه ای و پردازش آن ها به صورت توصیفی می باشد..

کلیدواژه: ایمان ، ضعف ، زنان ، پوشش ، ، مدگرایی

مقدمه:

تعریف ایمان چیست؟ (۲) راه های درمان ضعف عقیده و ایمان چه مواردی است؟ در خصوص پیشینه تحقیق، باید گفت در رابطه با علل ضعف ایمان، کتاب‌ها و مقالات زیادی به رشته تحریر در آمده؛ از جمله، کتابهای اصول کافی از آقای کلینی و وسایل الشیعه از آقای محمدابن حسن حر عاملی و بحارالأنوار نوشته آقای محمد باقر مجلسی که از کتب مشهور شیعه هستند؛ هر کدام به تفصیل این مسئله و مسائل دیگر پرداخته‌اند. از مقالاتی که به این موضوع پرداخته شده می‌توان به مقاله «پیامدهای ضعف ایمان و درمان آن» از عبد الحمید عمرزهی؛ «ایمان و خرد ورزی» از مصطفی خلیلی؛ «شدت و ضعف ایمان از دیدگاه طباطبایی و ابن تیمیه» از اعظم پویا زاده؛ «ماهیت ایمان از دیدگاه علامه طباطبایی» از مسعود امید؛ «رابطه ایمان و عمل صالح و تأثیر هر یک بر سعادت انسان» از فاطمه محبی و «ایمان در حیات طیبه» از دکتر مجید اسماعیلی، اشاره کرد. در این مقاله، سعی می‌شود به صورت تلفیقی و خاص، این موضوع از منظر آیات و روایات بررسی شود. هدف از این پژوهش به تصویر کشاندن ارزش ایمان در اسلام و تبیین عوامل تقویت و ضعف ایمان و پیامدهای ضعف آن و ارائه راهکارهایی برای دست یابی به ایمان می‌باشد. روش تحقیق و گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه ای و پردازش و تحلیل مطالب توصیفی می‌باشد. با بررسی سیر تکامل انسان از آغاز تاکنون می‌توان به این مسئله پی برد نیاز انسان به داشتن پوشش یک نیاز فطری و درونی است، امروزه مد در پوشش به مساله روز جامعه و دنیا بدل شده است. به طوری که از زوایای مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی دیدگاه‌هایی در مورد آن مطرح شده است. به طوری که نمی‌توان مدگرایی به طور کامل بد دانست و از آن گذر کرد و نه می‌توان آن را بدون هیچ مطالعه و سوالی پذیرفت، بلکه باید عاقلانه و منطقی با آن برخورد و روش میانه را اختیار کرد به گونه ای که با مذهب و تاریخ و تمدن ما همخوانی داشته باشد تا نگرانی‌ها در رابطه با رواج مدگرایی را از بین ببرد. حال سوال ما این است که گرایش بانوان به مد و مدگرایی چه تأثیراتی بر زندگی آن‌ها و جامعه گذاشته و او را با چه مشکلات و چالش‌هایی روبرو کرده است؟

تاکنون در رابطه با مد، مدگرایی و بررسی آسیب‌های آن تحقیق‌ها و پژوهش‌های متعددی انجام شده از جمله کتاب مد و مدگرایی «راهکارهای رسانه ای» (۱۳۹۱) تألیف آقایان حسین بافکار و قاسم کرباسیان که در این کتاب به موضوع مد و ویژگی‌ها، جلوه‌ها، علل مد گرایی و آثار و پیامدهای آن پرداخته شده است. پژوهش خانم زهرا جنگ آزما با عنوان مد و مدگرایی در اسلام (۱۳۹۱) که در آن عوامل ایجاد مد گرایی، رشد جهانی مدگرایی، پیامدهای مدگرایی و دیدگاه اسلام در مدگرایی را مورد بررسی قرار داده است. در مقاله بررسی تأثیر فضای مجازی و اینترنت در مدگرایی رحیم فرخ نیا و اعظم لطفی (۱۳۹۰) نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد در بین

فضای مجازی و تمایل به مدگرایی، رابطه معنا داری وجود دارد به طوری که دانشجویان به طور متوسط ۶۴ درصد گرایش به مد دارند بنابراین یکی از کارکردهای اینترنت تولید و باز تولید معنا و اشاعه نماد و الگوهای رفتار در بین جوانان ایرانی محسوب می شود. همچنین در مقاله هویت انسانی زن در چالش آرایش و مد، از مریم رفعت جاه (۱۳۸۶) علل گرایش زنان به مد از رویکردهای مختلفی از جمله الگوی مصرف، سبک زندگی، رهبران مد، و بدن آگاهی، را مطرح می کند. این مقاله به روش استفاده از منابع کتاب خانه ای توصیفی تحلیلی گردآوری شده است. بنابراین با توجه به مسئله تهاجم فرهنگی و تاثیر پذیری از آن در زمینه مد لباس و آرایش در زنان هدف گردآورنده از این مقاله سعی بر شناخت مد و مدگرایی، بسترهای مدخیز و شناخت آسیب ها و چالش هایی که هنگام گرایش به مدگرایی برای فرد حاصل می شود است تا بتواند به سهم خود گامی در این مسیر برداشته باشد.

بسیاری از مردم تصور می کنند اگر به شیوه متفاوت یا جدیدی رفتار کنند، ممکن است پایگاه بهتری به دست آورند. (مطلبی، کاظم، مقاله پایش سبک زندگی، شماره هشتم)

مفهوم شناسی کلمه ایمان

معنای لغوی

در فرهنگ معین ایمان به معنای: گرویدن، باورداشتن، ایمن کردن، امان دادن و اعتقاد است. (معین، لغتنامه معین، ذیل کلمه «ا م ن» ایمان مصدر باب افعال، از ریشه «أ- م- ن» به معنای ایجاد اطمینان و آرامش در قلب خویش یا دیگری است. تصدیق کردن خبر کسی بر اثر اطمینان یافتن از صحت و عدم کذب آن، و از بین رفتن ترس، اضطراب و وحشت از دیگر معانی کاربردی آن است. (ابن منظور، مقایس العرب، ج ۱۳، ص ۲۱؛ راغب اصفهانی، مفردات، ج ۱، ص ۹۱)

مفهوم شناسی کلمه ایمان

معنای لغوی

ایمان اساساً از ماده «أمن» گرفته شده است؛ بنابراین معنی آن امنیت دادن است و شاید مناسبتش این باشد که مؤمن درواقع موضوعات اعتقادی خود را از شک و تردید که آفت اعتقاد است، امنیت بخشیده است. (طباطبائی، تفسیر المیزان، ج ۱۳، ص ۱۲۰)

معنای اصطلاحی

اصطلاح «ایمان» به معنای «تصدیق» می باشد؛ (طباطبائی، تفسیر المیزان، ج ۱۳، ص ۱۲۰) به عبارت دقیق تر واژه ایمان، اذعان و تصدیق به چیزی و التزام به لوازم آن است. مثلاً ایمان به خدا در واژه قرآن همان تصدیق به یگانگی او و پیغمبران او و تصدیق به روز جزا و بازگشت به سوی او و تصدیق به هر حکمی است که فرستادگان او آورده اند. البته تاندازه ای با پیروی عملی، نه اینکه هیچ پیروی عملی در کار نباشد و لذا قرآن را می بینیم که هر جا صفات نیک مؤمنین را می شمارد و یا از پاداش جمیل آن ها می گوید، به دنبال ایمان عمل صالح را هم ذکر می کند. پس صرف اعتقاد، ایمان نیست؛ مگر آنکه به لوازم آن چیزی که بدان معتقد شده ایم، ملتزم شویم و آثار آن را بپذیریم؛ چون ایمان همان علم به شیء است؛ اما علمی توأم به سکون و اطمینان. و این چنین سکون و اطمینان ممکن نیست که منفک از التزام به لوازم باشد. بلکه آن علمی که توأم با سکون نیست. چه بسا منفک از التزام بشود، بسیاری از دارندگان عادت های زشت و یا مضر که علم به زشتی و یا ضرر عادت خود دارند، ولی درعین حال آن را ترک نمی کنند و با گفتن اینکه ما عادت داریم، عذر می آورند. ممکن است اشکال شود که افراد باایمان نیز برخلاف لوازم ایمان خود عمل می کنند. در جواب باید گفت: درست است، لیکن ملتزم نبودن به لوازم معلوم مطلبی است و احیاناً به خاطر کوران هایی که در دل برمی خیزد و آدمی را از مسیری که ایمانش برایش معنی کرده پرت می کند، مطلب دیگری است

مفهوم لغوی مد

[م] (فرانسوی، ا) روش و طریقه موقت که طبق ذوق و سلیقه اهل زمان طرز زندگی و لباس پوشیدن و غیره را تنظیم کند. (دهخدا، لغت نامه، جلد ۳۰)

(م) [فر. ا] (ا) روش و طریقه موقت که طبق ذوق و سلیقه اهل زمان طرز زندگی، لباس، پوشیدن و غیره را تنظیم کند. باب، باب روز، آیین، مد تازه: نو آیین. (معین، محمد، فرهنگ فارسی، ص ۱۶۶۹)

نتیجه گیری

آنچه ما نوعاً به آن مبتلا هستیم این است که پس از شناخت حق و بناگذاری به پذیرش لوازم عملی آن، در عمل نمی‌توانیم به این تعهد پایبند بمانیم و گاهی با احکام و دستورات خداوند مخالفت می‌کنیم. البته این مخالفت‌های ما به دلیل ضعف ایمان ما است، نه آن‌که از سر انکار باشد. درواقع ضعف ایمان، علت اصلی نادیده گرفتن فرمان‌های الهی است. اگر انسان، خدا را حاضر و ناظر بداند و دادگاه بزرگ الهی را در قیامت با چشمان قلب خویش مجسم نماید، هرگز حدود الهی را نمی‌شکند و از مرزها تجاوز نکرده و آلوده شهوات و مفسد اخلاقی نمی‌گردد.

ضعف ایمان، نه فقط یک بیماری جزئی است بلکه از آن می‌توان به عنوان فراگیرترین بیماری در جوامع مسلمانان یاد نمود که مع‌الأسف اندک شمرده می‌شود در حالیکه آثار منفی و تبعات ناگواری را به همراه دارد و هم‌ردیف با هلاکت معنوی انسان است.

پدیده های اجتماعی دارای کارکردهای پیدا و پنهانی هستند که بررسی همه زوایای آن نیازمند نگاهی با دقت و موشکافانه است؛ مد و مدگرایی به عنوان پدیده اجتماعی، سخن از پویایی فرهنگی انسان‌ها دارد، مدگرایی نیز مانند دیگر پدیده های اجتماعی آسیب‌ها و مزایایی با خود به همراه دارد. تحقیق حاضر به منظور بررسی مدگرایی و عوامل درگیر با آن صورت گرفته است. از پژوهش حاضر این نتیجه بدست آمده که مد پدیده دو سویه است، بهره‌گیری از سود یا زیان آن به نوع نگرش و انتخاب خودمان بستگی دارد. اگر آن را وسیله‌ای برای اینکه صورت زیبایی به خود و زندگیمان ببخشند انتخاب کنیم بعلاوه مراقب باشیم که گزندگی به عرف جامعه و اعتقادات مان نزنند سودمند هستیم. ولی اگر آن را به عنوان وسیله‌ای برای خودنمایی، فخر و بدن نمایی اختیار کنیم جز تقلید کورکورانه از سازندگان مد و آسیب‌های آن چیزی عایدمان نمی‌شود.

همانطور که در در این پژوهش به آن اشاره شد زنان این سرزمین مخاطبان اصلی صنعت مد و کسانی که از این صنعت سود می‌برند هستند. پس لازم است زنان عفیف و پاکدامن با افزایش بصیرت و آگاهی خود فرق مدگرایی و زیبا بودن را از هم تمیز دهند تا کمتر متضرر آسیب‌های آن شوند و این نکته را بدانیم که هر زیبایی ممکن است بتواند روزی مد شود ولی هر مدی زیبا و شایسته نیست. نتیجه‌ای هم که از پژوهش میدانی گرفتیم این بود که اکثریت جامعه آماری پوشش زنان را موثر در ترویج اخلاق میدانستند و تغییر پوشش را باعث تغییر در آداب و رفتار اجتماعی میدانستند. هم‌ین‌طور تغییرات پوشش را مربوط به تغییرات اجتماعی و اقتصادی

میدانند. وایمان و باورهای دینی را عامل مهمی در داشتن پوشش میدانستند و همین امر باعث شد که علل ضعف ایمان را بیشتر بررسی نماییم

منابع:

*قرآن کریم

*نهج البلاغه

۱. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، **تحف العقول**، مترجم: صادق حسن زاده، قم: آل علی A، چاپ ۱، ۱۳۸۲ ه.ش.
۲. ابن منظور، محمد بن مکرم، **مقاییس العرب ج ۱۳**، بیروت: درصادر، ۱۴۱۲ ه.ق
۳. الآمدی التمیمی، عبدالواحد، **غررالحکم ودرر الکلم**، مصحح: سید محمد رجائی، بی جا، صدوق، بی تا.
۴. اسفندیار، سرور، مقاله واقعیت مد و مدگرایی، ماهنامه پیام زن ش ۱۹۶، ۱۳۸۷
۵. باقریان، نرگس، مقاله نگاهی به تاریخچه و سرگذشت مد در ایران، ۱۳۹۷
۶. توانا، صدیقه، مقاله آسیب شناسی پدیده اجتماعی مد و مدگرایی در جامعه، شماره ۲۰۵۳۳، کیهان ۱۳۹۲
۷. حجتی، کامران، نگاهی به پدیده مد گرایی در جامعه قسمت دوم، روزنامه ابرار، ۱۳۷۷
۸. حرالعالمی، محمد بن حسن، **وسائل الشیعه**، قم: آل البيت A، ۱۴۱۴ ه.ق.
۹. راغب اصفهانی، حسین بن علی، **المفردات**، بیروت: دارالعلم الشامیه، ۱۴۱۲ ه.ق.
۱۰. احمدی، حسن، و حمیدی، فرهاد، روان شناسی رشد (۲)، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۹۸
۱۱. حرانی، ابو محمد حسن، **تحف العقول**، قرن ۴، انتشارات قم، ۱۲۹۷

۱۲. حداد عادل غلامعلی، فرهنگ برهنگی، سروش تهران، ۱۳۷۰
۱۳. خزعلی، کبری، کتاب مطالعات راهبردی زنان ش ۳۸، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، ۱۳۸۶
۱۴. دهخدا، علی اکبر، چاپخانه بانک ملی، ۱۹۳۱
۱۵. دادستان، پریخ، روان‌شناسی مَرَضِيّ تحول از کودکی تا بزرگسالی، ۱۳۹۷، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
۱۶. رازی (شیخ کلینی)، شیخ ابوجعفر محمد بن یعقوب بن اسحاق، الکافی، ۱۳۸۷
۱۷. شریعتمداری، علی، کتاب، روان‌شناسی تربیتی، ۱۳۸۵
۱۸. صبور اردوبادی، احمد، کتاب آیین بهزیستی در اسلام، دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۶۸
۱۹. صدوق، محمد بن علی، معانی الأخبار، مترجم: علی اکبر غفار، موسسه نشر الاسلامی، بی تا
۲۰. طباطبائی، محمدحسین تفسیر المیزان، بی‌جا، نشر بنیاد علمی و فکری علامه طباطبائی با همکاری مرکز نشر فرهنگی رجا، بی تا.
۲۱. طبسی نجفی، محمدرضا، ذرایع البیان، ۱۳۵۷
۲۲. عاملی، شیخ حر، وسایل الشیعه، ۱۴۱۴ ق
۲۳. علل الشرائع، ابن بابویه، محمد بن علی، قم، شمسی، انتشارات مکتب الداوری، ۱۳۹۸
۲۴. قاسم زاده، فاطمه، زندگی بدون مد بدون روح است، همشهری ش ۲۹۹۴، ۱۳۸۱
۲۵. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی ج ۳، ترجمه: کمره ای تهران: اسوه، چاپ پنجم، ۱۳۸۱ ه.ش
۲۶. لطفی، حمید، کتاب روانشناسی اجتماعی، ۱۳۸۱، انتشارات تهران
۲۷. لیثی واسطی، ابوالحسن علی بن ابی نزال، عیون الحکم و المواعظ، انتشارات دارالحدیث، ۱۳۷۷
۲۸. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲، تهران: انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ ۲۶، ۱۳۸۰ ه.ش.
۲۹. مصباح یزدی، محمدتقی، آیین پرواز، قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱، بی تا.

۳۰. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، تهران: موسسه انتشارات معین، چاپ اول، ۱۳۸۱ ه.ش
۳۱. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، تهران: ناشر اسلامیه، چاپ چهارم، ۱۳۸۱ ه.ش.
۳۲. مجلسی، محمد باقر، عین الحیاء، بی‌جا، نورالهدی، ۱۳۸۲ ه.ش.
۳۳. متقی هندی، علاءالدین علی بن حسام‌الدین، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، بی‌جا مکتبه التراث الاسلامی، ۱۳۸۹ ق.
۳۴. هنسن، جوزف و دیگران: «آرایش، مد و بهره‌کشی از زنان»، ترجمه افشنگ مقصودی تهران، نشر گل آذین، ۱۳۸۱
۳۵. محمدی فومنی، حسین، مقاله تاریخچه مدگرایی - ماهیت مدگرایی، مجله مگ ایران، ۱۳۹۰
۳۶. مطلبی، کاظم، پایش آسیب‌ها، بررسی نقش رسانه در مدگرایی کودکان و نوجوانان، ۸، ۱۳۹۴
۳۷. مدگرایی در واقع نوعی نوگرایی است، در گفت و گویی با دکتر حسن عباسی، پرسمان شماره ۱۰، ۱۳۸۲
۳۸. بررسی پدیده مد و مدگرایی در جامعه، مجله امید انقلاب، ۱۳۸۴
۲۸. پایگاه آبادیس، دیکشنری آنلاین
- . پایگاه حوزه، پیامدهای منفی مدگرایی، پرسشها و پاسخهای دانشجویی، ۱۳۹۶
- . پرتال جامع علوم انسانی، کتاب مطالعات راهبردی زنان
- . پایگاه دفتر حفظ و نشر آثار آیت الله العظمی خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۴/۱۷
- . پایگاه راسخون، نگاهی به پدیده مدگرایی در ایران ۱۳۹۸
- . پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه نت
- . سایت پرسمان

